

# Beslut

---

efter kvalitetsgranskning av grundskolors  
arbete med jämställdhet vid Långaröds skola  
i Hörby kommun

# Inledning

---

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete med jämställdhet. Syftet är att granska om det bedrivs ett långsiktigt jämställdhetsarbete på grundskolor där det finns risker i detta arbete. Begreppet risker innebär att urvalet består av grundskolor som tidigare haft brister i tillsynen inom områdena trygghet och studiero, åtgärder mot kränkande behandling och/eller värdegrundsarbete. Ett särskilt fokus finns på kopplingen mellan jämställdhetsarbetet och trygghet för alla elever.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning leder rektor ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete?
  - a. I vilken utsträckning arbetar rektor för att utveckla och integrera jämställdhetsarbetet i hela skolans organisation samt kopplar detta arbete till en trygg skolmiljö?
  - b. I vilken utsträckning har rektor skapat kontinuitet i jämställdhetsarbetet, genom bestående strukturer, ett kontinuerligt uppföljningsarbete och även kopplat detta arbete till en trygg skolmiljö?
2. I vilken utsträckning arbetar lärare och skolans personal i övrigt medvetet för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas samt ges en jämställd och trygg skolmiljö?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen.

Kvalitetskriterierna är Skolinspektionens uttolkning av *författningar inom skolområdet*, *Skolverkets allmänna råd*, *forskningsöversikter* samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade *tillsyns- och granskningsverksamhet*. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Skolinspektionen gör i sin granskning därför inte anspråk på att vara allomfattande. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 utvalda verksamheter, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Långaröds skola, i Hörby kommun, ingår i denna granskning. Granskningen omfattar årskurserna 1–3.

Skolinspektionen besökte Långaröds skola den 24–25 september 2019. Besöket genomfördes av Ulrika Bohlin och Yrsa Alm Holmkvist. Intervjuer har genomförts med elever, lärare, elevhälsa, övrig skolpersonal och rektor. Observationer har genomförts på lektioner och i övrig skolmiljö.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området.

**Bedömningsområde 1:** I vilken utsträckning leder rektor ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete?

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte leder ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete och att rektorn därmed inte heller har skapat kontinuitet i ett sådant arbete.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område.

- Rektor behöver utveckla ett långsiktigt jämställdhetsarbete som utgår från de behov skolan identifierar. Arbetet behöver omfatta hela skolans organisation samt integreras och synliggöras i skolans ordinarie arbetsprocesser kring trygghet och värdegrund. I detta ingår att kartlägga och följa upp jämställdhetsaspekter med koppling till en trygg skolmiljö. Rektor ska därefter, utifrån en analys av det som framkommer i kartläggningen och uppföljningen, besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder.

**Bedömningsområde 2:** I vilken utsträckning arbetar lärare och skolans personal i övrigt medvetet för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas samt ges en jämställd och trygg skolmiljö?

Skolinspektionen bedömer att lärare och personal i vissa delar arbetar för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas och ges en jämställd och trygg skolmiljö, men att detta inte alltid sker medvetet ur ett jämställdhetsperspektiv.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område.

- Skolpersonalen behöver arbeta aktivt för att alla elever ska ges en jämställd skolmiljö utanför undervisningen. I detta ingår att rektor skapar förutsättningar för personalen att arbeta med tillgängligheten kopplat till trygg miljö i skolans utrymmen för alla elever, oberoende av könstillhörighet.
- Skolpersonalen behöver regelbundet synliggöra och kritiskt granska normer kring kön i den egna verksamheten, i syfte att skapa en jämställd och trygg skolmiljö. Detta kan till exempel innebära att personalen diskuterar och reflekterar över sina egna föreställningar om kön i relation till skolans värdegrund, att personalen diskuterar hur normer och förväntningar gällande kön kommer till uttryck i bemötande av elever och elevers bemötande av varandra, och att personalen diskuterar hur normer och förväntningar kring kön påverkar elevernas trygghet på skolan. I detta ingår också att rektor ger förutsättningar för sådana diskussioner.

## Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 20 maj 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och effekterna av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2018:10842) i de handlingar som sänds in.

## Skolinspektionens bedömningar

---

### 1. I vilken utsträckning leder rektor ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete?

Inom detta område granskas i vilken utsträckning rektor arbetar för att utveckla och integrera jämställdhetsarbetet i hela skolans organisation samt kopplar detta arbete till en trygg skolmiljö. Vidare granskas i vilken utsträckning rektor har skapat kontinuitet i jämställdhetsarbetet genom bestående strukturer och ett kontinuerligt uppföljningsarbete.

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte leder ett aktivt och långsiktigt jämställdhetsarbete och att rektorn därmed inte heller har skapat kontinuitet i ett sådant arbete. Även om vissa könsmonster relaterade till trygghet har identifierats, visar granskningen att rektorn inte systematiskt analyserar sådana mönster ur ett jämställdhetsperspektiv och inte heller utifrån analys formulerar mål och initierar utvecklingsinsatser som berör jämställdhet och relaterar till skapandet av en trygg miljö.

#### *Rektors kartläggning och analys av jämställdhetsområden med koppling till en trygg skolmiljö*

Granskningen visar att rektorn använder flera olika metoder för att regelbundet kartlägga elevers trygghet och trivsel på skolan, men att rektorns kartläggning och analys av resultat avseende trygg skolmiljö inte systematiskt sker utifrån ett köns- eller jämställdhetsperspektiv. Det framgår också att rektorn inte kartlägger och analyserar jämställdhetsaspekter i övrigt som knyter an till trygghet och värdegrund, såsom lärares bemötande av eleverna. Det framgår av intervjuer med rektorn, lärare, övrig skolpersonal och elevhälsans representanter att rektorn kartlägger elevers upplevelse av trygghet, men att resultaten inte systematiskt redovisas eller analyseras utifrån ett köns- och jämställdhetsperspektiv. Rektorn, lärare, övrig skolpersonal och elever uppger i intervjuer att en trivselenkät med frågor om trygghet genomförs en gång per termin. Enligt rektorn redovisas inte enkätresultaten könsuppdelat. Rektorn, lärare, övrig skolpersonal, elevhälsans representanter och elever uppger att det kontinuerligt genomförs trygghetsvandringar på skolenheten. Enligt rektorn, lärare och övrig skolpersonal har kartläggningar och analys inte fokuserat på jämställdhet, men av trygghetsvandringarna har det ändå framkommit skillnader i upplevelsen av tryggheten på skolgården mellan

flickor och pojkar. Det framkom exempelvis att det finns könsuppdelade rastaktiviteter bland eleverna, uppdelning mellan var flickor och pojkar är på skolgården och skillnader i vilka platser flickor och pojkar upplever som otrygga. Enligt rektorn har skolan även på andra sätt fått syn på skillnader mellan flickor och pojkar. Under föregående termin fick exempelvis personalen under rasterna syn på skillnader i de kränkningar som skedde. De kränkningar som var av mer fysisk art uppfattades framförallt ske bland pojkar, och skapade otrygghet för eleverna då de ofta urartade. I intervju berättar lärare, övrig skolpersonal och rektorn även om att flickor och pojkar svarat olika avseende trygghet i samband med kartläggning inför en skolgårdssatsning som genomfördes under föregående läsår. Enligt rektorn var ingången i projektet att skapa aktiviteter som främjar trivsel för alla elever, och det fanns inga mål direkt kopplade till jämställdhet. Vidare framgår av intervju med rektorn och lärare att analys av kränkingsanmälningar görs men att könsuppdelad analys inte genomförs. Trots att könsuppdelad analys av kränkningar inte genomförs så har det enligt rektorn blivit synligt att i de flesta anmälda situationer har det varit pojkar inblandade.

Det framgår även av granskningen att rektorn inte systematiskt och regelbundet kartlägger andra jämställdhetsaspekter av utbildningen kopplade till trygghet och värdegrund. Rektorn uppger i intervju att hen i observationer kan få syn på hur lärare bemöter elever men att hen hittills inte har kartlagt jämställdhet. Av intervju med lärare, övrig personal och representanter för elevhälsan framkommer att rektorn inte kartlägger andra jämställdhetsaspekter kopplade till trygghet och studiero, och enligt övrig personal kartlägger inte rektorn jämställdhetsaspekter systematiskt eftersom rektorn har haft andra saker att ta tag i sedan hen började på skolan föregående termin.

#### *Spridning av resultat från kartläggningarna*

Granskningen visar att rektorn ser till att resultat från kartläggningar avseende trygghet sprids till lärare, övrig skolpersonal, elevhälsoteamet, elevrådet och föräldrarådet. Därefter är lärarna och delar av övrig skolpersonal med i analysarbetet av resultatet. Granskningen visar samtidigt att personalen inte systematiskt analyserat resultaten utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det framgår av intervjuer med lärare, övrig skolpersonal, representanter i elevhälsan och rektorn att de flesta i personalen, elevrådet och föräldrarådet får information av rektorn om resultaten av trygghetskartläggningarna. Det framgår även att delar av personalen, framförallt lärarna, är med och analyserar elevernas upplevelse av trygghet. Enligt rektorn informerar hen om resultaten av trygghetskartläggningarna på arbetsplatsträffar, men även i andra forum för att exempelvis fritidshemspersonalen ska få information. Dock visar samtliga personalintervjuer samt rektorsintervjun att rektors kartläggningar kring trygghet och värdegrund inte redovisats könsuppdelat för personalen och att personalen inte varit delaktig i att analysera resultaten från skolans systematiska trygghetskartläggningar ur ett jämställdhetsperspektiv. Emellertid är det möjligt att vid skolans trygghetsvandringar upptäcka skillnader mellan könen – vilket beskrivs i föregående avsnitt *Rektors kartläggning och analys av jämställdhetsområden med koppling till en trygg skolmiljö* – men trygghetsvandringarna har inte haft fokus jämställdhet.

#### *Rektors arbete för att utveckla skolans jämställdhetsarbete och skapa en trygg skolmiljö*

Granskningen visar att rektorn inte specifikt leder några insatser avseende jämställdhet utifrån jämställdhetsmål kopplat till trygg miljö, men att ett läsprogram har startats i vilket könsskillnader mellan elevers läsintresse uppmärksammas. Av intervjuer med lärare,

elevhälsans representanter och övrig skolpersonal framkommer att rektorn inte leder några specificerade insatser kring jämställdhet, och rektorn bekräftar att hen inte arbetar specifikt med jämställdhetsuppdraget i trygghets- och värdegrundsarbetet. Det framkommer i intervju med lärare, elevhälsans representanter och övrig skolpersonal att rektorn inte formulerat jämställdhetsmål som relaterar till skapandet av en trygg skolmiljö. Lärare och representanter för elevhälsan uppger i intervju att jämställdhet finns implicit i värdegrundsarbetet eftersom de arbetar med allas likas värde, men att det inte finns något synliggjort arbete och mål kopplat till jämställdhet. Även rektorn uppger att jämställdhet finns med likt andra diskrimineringsgrunder i arbetet med eleverna men att det inte är tydliggjort, samt att det inte finns beslutade jämställdhetsmål i skolans arbete med diskrimineringsgrunderna. Rektorn berättar även om att skolan nu arbetar med ett gemensamt material för att utveckla elevernas sätt att hantera konflikter och känslor men att det inte heller är ett tydligt jämställdhetsarbete. Däremot beskriver rektorn i inskickat material efter Skolinspektionens besök att hen nu är igång med att planera för ett systematiskt jämställdhetsarbete.

Vidare framkommer i intervjuer med lärare och rektorn att ett projekt kring elevernas läsvanor nyligen startat på skolan i vilket normer kring kön och läsning finns med. Jämställdhet finns med som aspekt i kartläggningarna inför projektet och i dess innehåll, men rektorn har inte initierat att jämställdhetsmål ska upprättas och systematiskt följas upp. Däremot skriver rektorn i inskickad information efter Skolinspektionens besök på skolan att ett mål i projektet är att öka pojkarnas lust att läsa.

Vidare säger rektorn, lärare, övrig skolpersonal och representanter för elevhälsan i intervju att de inte vet vad det finns för kompetens kring jämställdhetsfrågor i organisationen, och att detta inte heller diskuteras på skolan. En i personalen uppger att hen har utbildning i genusvetenskap, medan det för övrigt framkommer i alla personalintervjuer att kompetensutveckling behövs.

#### *Jämställdhetsarbetets integrering i de ordinarie arbetsprocesserna*

Granskningen visar att eftersom kartläggning och analys av elevers trygghet inte görs utifrån ett köns- eller jämställdhetsperspektiv, arbetar rektorn inte för att utveckla något jämställdhetsarbete baserat på en sådan analys. Rektor har därmed inte heller integrerat ett sådant arbete i organisationen och de ordinarie arbetsprocesserna. I samband med kartläggningen av elevernas upplevelse av trygghet har det framkommit vissa könsaspekter, vilket beskrivits i avsnittet *Rektorns kartläggning och analys av jämställdhetsområden med koppling till en trygg miljö*. Elever, lärare och delar av övrig personal har utifrån resultatet deltagit i arbetet med att ta fram insatser för att få en trygg miljö för alla elever. Som exempel har insatser för att skapa en trygg miljö på skolgården i samband med rast och vid omklädning i idrottshallens omklädningsrum genomförts.

#### *Strukturer för arbetet med jämställdhet*

Granskningen visar att vissa aspekter av jämställdhet finns med i trygghets- och värdegrundsarbetet men att rektorn inte specifikt har synliggjort jämställdhetsuppdraget, och därmed inte heller har skapat bestående strukturer för ett sådant arbete. Rektorn uppger även i intervju att hen började som rektor på skolan i våras och att det inte finns någonting i skolans tidigare dokumenterade kvalitetsarbete som beskriver ett jämställdhetsarbete. Hen säger att en struktur för jämställdhetsarbetet behöver skapas.

Enligt rektorn så finns tankar om jämställdhet i skolans arbetsprocesser med trygghet och värdegrund, men att jämställdhetsarbetet behöver förtydligas genom att bland annat mål för arbetet formuleras.

#### *Uppföljning av arbetet med jämställdhet*

Granskningen visar att rektorn inte leder ett arbete med jämställdhet avseende att skapa en trygg skolmiljö, och därmed inte heller följer upp målen och vidtar åtgärder utifrån de resultat som framkommer av ett sådant arbete. Enligt lärarna kommer de aspekter avseende kön som framkom i samband med kartläggningen av tryggheten, exempelvis på skolgården, följas upp inom skolans systematiska trygghetsarbete. Rektorn skriver i inskickad information att de jämställdhetsaspekter som skolan arbetar med inom ramen för det gemensamma materialet för värdegrundsarbetet kommer att följas upp inom skolans systematiska kvalitetsarbete. Dock framgår av intervjuer med lärare, elevhälsans representanter och övrig skolpersonal att rektorn inte leder några specifika insatser kring jämställdhet, och rektorn bekräftar i intervju att hen inte specifikt arbetar med och följer upp jämställdhetsuppdraget.

Sammanfattningsvis rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektor behöver utveckla ett långsiktigt jämställdhetsarbete som utgår från de behov skolan identifierar. Arbetet behöver omfatta hela skolans organisation samt integreras och synliggöras i skolans ordinarie arbetsprocesser kring trygghet och värdegrund. I detta ingår att kartlägga och följa upp jämställdhetsaspekter med koppling till en trygg skolmiljö. Rektor ska därefter, utifrån en analys av det som framkommer i kartläggningen och uppföljningen, besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder.

## **2. I vilken utsträckning arbetar lärare och skolans personal i övrigt medvetet för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas samt ges en jämställd och trygg skolmiljö?**

Inom detta område granskas i vilken utsträckning skolpersonalen arbetar med att kritiskt granska normer kring kön i verksamheten, i vilken utsträckning skolpersonalen arbetar för att elever ska ges en jämställd och trygg skolmiljö utanför undervisningen samt i vilken utsträckning lärare förmedlar jämställdhet som värde genom sitt förhållningssätt i undervisningen.

Skolinspektionen bedömer att lärare och personal i vissa delar arbetar för att alla elever, oberoende av könstillhörighet, ska mötas och ges en jämställd och trygg skolmiljö, men att detta inte alltid sker medvetet ur ett jämställdhetsperspektiv. Granskningen visar att lärare i stora delar förmedlar jämställdhet som värde i undervisningen. Granskningen visar dock att skolpersonalen i låg utsträckning arbetar för att elever ska ges en jämställd

och trygg skolmiljö utanför undervisningen, samt att det saknas regelbundna diskussioner om och kritisk granskning av könsnormer i relation till verksamheten.

#### *Lärares arbete med att förmedla jämställdhet genom sitt förhållningssätt i undervisningen*

Granskningen visar att lärare i stora delar förmedlar jämställdhet som värde genom sitt förhållningssätt i undervisningen.

Det framgår av intervjuer att lärare i stora delar ger uttryck för lika höga förväntningar på alla elever oberoende av kön. I intervju uppger flickor och pojkar att lärarna uppmuntrar och berömmar dem i undervisningen. Enligt flickorna får flickor och pojkar lika mycket beröm, men pojkarna säger att det kan kännas som om flickorna får lite mer beröm och att anledningen kan vara att flickorna är duktigare. Vidare uppger både flickor och pojkar att de får lika mycket hjälp av lärarna, och att skillnaderna i hur mycket och vilken sorts hjälp man får beror på vilken hjälp man behöver. Lärarna uppger att de har samma förväntningar på flickor och pojkar, och säger att detta har de gemensamt pratat mycket om i lärarkollegiet. Enligt rektorn kan hen inte uttala sig med säkerhet om vilka förväntningar lärarna har på eleverna i undervisningen. Rektorn uppger även att hen inte kan se någon skillnad i hur lärare ger stöd till flickor respektive pojkar.

Vidare visar granskningen att lärare i stora delar arbetar för att pojkar och flickor ska ges samma utrymme och inflytande i undervisningen. Eleverna uppger i intervju att lärarna låter flickor och pojkar prata lika mycket. De berättar att de ska räcka upp handen om de ska säga något och att lärarna ser till att alla får prata, även de som inte har räckt upp handen. I någon klass används även stickor med elevernas namn på för att det ska vara slumpen som avgör vem som ska svara. Lärarnas utsagor överensstämmer med eleverna avseende handuppräckning och namnstickor. Enligt lärarna så har kollegiet en samsyn om att eleverna ska räcka upp handen när de vill säga något, detta för att träna på turtagning, att vänta in varandra och att lyssna på varandra. Rektorn säger att hen skulle vilja ha fortsatta diskussioner kring handuppräckning för att fundera kring alternativa metoder i syfte att skapa en lugnare klassrumsmiljö.

Granskningen visar vidare att lärare i stora delar arbetar för att främja interaktionen mellan flickor och pojkar i undervisningen. Av intervjuer med elever och personal framkommer att lärarna bestämmer var eleverna ska sitta och vilka som ska samarbeta när de arbetar i grupp. Eleverna uppger även att de placeras blandat flickor och pojkar. På fråga om hur lärarna arbetar för att uppmuntra möten och samarbete mellan flickor och pojkar i undervisningen svarar lärarna att de bland annat försöker se till att flickor och pojkar får sitta vid samma bord, och att de har pratat med eleverna om att de ska kunna arbeta med alla. Rektorn uppger att hen ser att lärarna i hög utsträckning styr hur grupper ska se ut, men enligt rektorn har skolan inte uttalat strategier avseende jämställdhet i relation till detta.

Vidare visar granskningen att eleverna i varierande grad ges möjlighet att diskutera jämställdhet, samt att lärarna i varierande grad ger utrymme för kontroversiella åsikter om jämställdhet och tar ställning för värdegrunden när jämställdhet som värde utmanas. Det framkommer i intervjuer med elever att jämställdhet som begrepp inte är känt för eleverna. Däremot säger elever att lärarna har pratat om att alla är lika mycket värda och att det gäller både flickor och pojkar. Anledningen till att eleverna inte känner till begreppet jämställdhet kan enligt lärarna vara att begreppen har förenklats i undervisningen. De säger att undervisningen handlar om allas lika värde och rättigheter,

och inte direkt om jämställdhetsfrågor. Lärarna ger i intervju flera exempel på hur jämställdhet ingår i arbetet med diskrimineringsgrunderna samt som en del i ämnesundervisningen. Rektorn säger att det nog är individuellt hur lärarna arbetar med att låta elever diskutera jämställdhetsfrågor, men att det liksom andra värdegrundsfrågor ingår som en del i undervisningen. Vidare uppger rektorn att lärarna hanterar kontroversiella åsikter om jämställdhet i undervisningen på ett bra och pedagogiskt sätt genom att låta eleverna få säga vad de tänker och att de utifrån en gemensam diskussion kan få andra perspektiv. Däremot uppmärksammar lärarna elevers åsikter i olika grad, enligt rektorn.

Av intervjuer med elever och lärare framgår att lärare ingriper vid kränkningar i undervisningen. Flickor och pojkar uppger i intervju att när elever är taskiga så säger lärarna till eleverna att sluta. De uppger även att lärarna säger till flickor och pojkar på samma sätt. Om någon elev inte slutar trots tillsägelse så kan det hända att eleven får gå ut från lektionssalen, att läraren ringer hem eller att eleven får prata med rektorn. Enligt några pojkar så är det pojkar som får flest tillsägelser för att de flesta pojkarna är busigare än flickorna. Lärarna uppger att de stoppar situationer när elever är taskiga mot varandra och markerar vad de tycker är fel. Lärarna uppger även att det finns en konsekvenstrappa på skolan som används. Enligt lärare så säger de till flickor och pojkar på samma sätt, men däremot är det fler pojkar som får tillsägelser. Av intervju med rektorn framkommer att det finns en vilja i personalen att ha ett gemensamt förhållningssätt kring vad man ska acceptera och inte i undervisningen, men att tydligheten i lektionsstruktur bland lärarna varierar vilket påverkar hur eleverna är mot varandra. Rektorn har däremot inte uppmärksammat några skillnader mellan hur lärarna hanterar flickor och pojkar i undervisningen.

#### *Personalens arbete för en jämställd och trygg skolmiljö utanför undervisningen*

Granskningen visar att skolpersonal i låg omfattning arbetar för att elever ska mötas och ges en trygg och jämställd skolmiljö oberoende av könstillhörighet.

Det framgår av intervjuer med skolpersonal och rektorn att skolpersonalen i stora delar arbetar för ett likvärdigt bemötande av elever oberoende av könstillhörighet. Lärare, övrig personal och elevhälsans representanter uppger att det inte är någon skillnad på hur de vuxna bemöter flickor och pojkar utanför lektionstid. Bemötandet är beroende av vem eleven är och inte om det är en flicka eller pojke. Rektorn uppger att hen inte har sett någon skillnad på hur personalen interagerar med flickor respektive pojkar, men att det vore bra att undersöka om flickor och pojkar bemöts olika. Enligt rektorn skulle det dock kunna vara så att pojkar får mer uppmärksamhet och att de tar och får mer plats. Även i intervju med övrig personal framkommer tankar om att pojkar får mer uppmärksamhet än vad flickorna får på skolan, både på skolgården, i korridorer och i matsalen. Det framkommer även i lärarintervju tankar om eventuella skillnader i bemötandet mellan personal och elever, men då utifrån att de har en bild av att det framförallt är flickorna som kommer och pratar med läraren medan pojkarna håller sig längre bort.

Det framgår av flera intervjuer att skolpersonalen i begränsad utsträckning arbetar för att skolmiljön ska vara tillgänglig för alla elever oberoende av kön. Av utsagor i alla intervjugrupper framgår att det finns vissa platser utanför undervisningens lokaler som inte är tillgängliga för alla elever på grund av att de upplevs som otrygga, bland annat utifrån könsperspektiv. I intervju uppger både flickor och pojkar att de känner sig trygga

på skolan, men att det kan finnas elever – både flickor och pojkar – som känner sig otrygga. På fråga om det finns platser där de inte brukar vara på grund av att det är otryggt svarar flickor att basketplanen och gungorna kan vara sådana ställen. I intervju med elever framkommer även att både flickor och pojkar tycker att det kan vara otryggt i korridorer och på toaletter. Vad gäller omklädningsrum i anslutning till idrottshall säger både flickor och pojkar att det tidigare varit en otrygg plats men att personal nu finns där vilket gör att det är bättre. Av de exempel som lärare, övrig skolpersonal och rektorn ger framgår att det finns platser utanför lektionstid där både pojkar och flickor kan känna sig otrygga men också platser där flickor respektive pojkar företrädesvis känner sig otrygga. Exempelvis uppges pojkar företrädesvis uppleva otrygghet vid "grävaren" och flickor i korridorerna. Även under elevintervjuerna framgår att det finns platser där det är skillnad mellan flickor och pojkars trygghet. Exempelvis säger pojkar i intervju att det framförallt är pojkar som blir osams om "grävaren", för det är mest pojkar där, och att flickorna blir osams om "hästleksakerna". Lärare, övrig skolpersonal och rektorn berättar i intervju att det är tryggare på skolan nu än tidigare. Det framkommer även i intervju med personal och rektorn att insatser har gjorts för att skapa en tryggare miljö för alla elever i omklädningsrum, matsalen och korridorer. Exempelvis ska det nu finnas vuxna med i omklädningsrummen, tider för klassernas lunch har justerats för att minska antalet elever som är samtidigt i matsalen. Lärarna har också börjat ta emot eleverna i korridoren när de kommer in efter rast för att det inte ska uppstå bråk. Av samma anledning har skolan också bestämt att eleverna ska vara utomhus tills skoldagen börjar på morgonen. Uppföljningen av tryggheten visar enligt lärare, övrig personal och representanter för elevhälsan att det är tryggare nu, dock kvarstår situationer och platser där elever fortfarande kan uppleva otrygghet. Vidare framgår av personalintervjuer och intervju med rektorn att det finns ett rastvaktsschema, men att det inte alltid fungerar som det ska. Rektorn uppger att personal inte alltid finns där det behövs och ger som exempel fotbollsplanen, kinagungan och ett förråd inomhus där elever lånar rastaktivitetsredskap.

Granskningen visar att personalen i låg utsträckning genomför insatser och aktiviteter för att främja interaktion mellan elever oberoende av könstillhörighet utanför undervisningen. Det framgår av alla intervjuer att det finns tillfällen då rastvakter genomför aktiviteter med eleverna, men företrädesvis består tiden för rastvakt av att ha uppsikt över eleverna. Det framgår av observationer att eleverna i lågstadiet huvudsakligen rör sig i könsuppdelade grupper och att aktiviteter sker könsuppdelat. Även i intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att flickor och pojkar i lågstadiet är könsuppdelade på rasterna, även om det förekommer i något mindre utsträckning nu än tidigare. Det framkommer också av personal och rektorsintervju att det tidigare fanns planerade rastaktiviteter för eleverna, men att det inte är så nu. Enligt personal- och rektorsintervjuer är rastaktiviteter något skolan vill börja med igen för att öka gemenskapen och tryggheten, och vars utformning – för att tilltala alla – har diskuterats i elevrådet. Vad som ingår i rastvärdskapet och att det finns ett jämställdhetsuppdrag kan enligt rektorn behöva förtydligas. Det framgår av observationer och intervjuer med personal och rektorn att lärarna har bestämt elevernas placering i matsalen och att det är blandat flickor och pojkar vid varje bord.

Vidare visar granskningen att personalen i viss utsträckning reagerar och ingriper när språkbruk och beteenden som strider mot värdegrunden sker utanför undervisningen. Elever uppger i intervju att personal säger till och reagerar när både flickor och pojkar exempelvis säger något taskigt eller bråkar, och att det inte är någon skillnad på hur läraren gör när det är en flicka respektive pojke som drabbas eller blir drabbad. Enligt

personal och rektorn har skolan en konsekvenstrappa, en handlingsplan för att motverka kränkningar och ett system för att rapportera kränkningar till rektorn. Dock framgår av intervjuer att det kan finnas viss skillnad mellan personal i vilken utsträckning som tillsägelser görs. I intervju uppger både flickor och pojkar att det finns vuxna ute när det är rast, men att det inte alltid finns vuxna i närheten när någonting händer som de behöver hjälp med. Även lärare, övrig skolpersonal och rektorn uppger att det finns vuxna ute när det är rast, men att det hade behövts fler. I personalintervju framkommer att det gemensamma arbetet med att uppmärksamma och förebygga konflikter utanför undervisningen kan utvecklas då det kan finnas personal som drar sig för att ingripa, exempelvis i fysiska situationer i vilka det oftare är pojkar inblandade. Enligt elever, personal och rektorn skojbråkar både flickor och pojkar, och att pojkarnas bråk oftare utvecklas till fysiskt bråk. Det framkommer även i intervjuer att flickor och pojkar hanterar konflikter på olika sätt. Flickor pratar oftare med vuxna på skolan när någonting hänt, medan pojkar inte gör det i samma utsträckning. För att motverka språkbruk och beteenden bland skolans elever som strider mot värdegrunden, och som huvudsakligen sker utanför undervisningen, berättar personal och rektorn i intervju om att de nu arbetar med ett gemensamt material i värdegrundsarbetet vilket ska synliggöra hur känslor kan visas på olika sätt. Materialet har enligt rektorn inte ett explicit jämställdhetsfokus men då det företrädesvis är pojkar som är inblandade i skolans kränkningsanmälningar arbetar de exempelvis med hjälp av materialet med att pojkar ska prata mer om sina känslor. Enligt rektorn är arbetet ett led i skolans arbete med att få eleverna att bättre förstå sina känslor och hantera konfliktsituationer.

#### *Synliggörande och granskning av normer kring kön*

Granskningen visar att det på skolan saknas regelbundna diskussioner om och kritisk granskning av könsnormer i relation till verksamheten och elevernas trygghet. I intervju med lärare, övrig personal och representanter från elevhälsan framkommer att det finns ett öppet klimat i personalgruppen för att diskutera egna föreställningar om normer kring kön och jämställdhet. Dock framkommer av intervjuer med personal, och rektorn att sådana diskussioner enbart skett på förekommen anledning. Det framkommer också att personalen inte har haft några gemensamma diskussioner kring egna föreställningar om kön i relation till skolans värdegrund och hur egna könsnormer påverkar bemötandet av eleverna. Enligt de intervjuade personalgrupperna finns ett behov att arbeta mer med att synliggöra egna normer och föreställningar om jämställdhet.

Sammanfattningsvis rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden.

- Skolpersonalen behöver arbeta aktivt för att alla elever ska ges en jämställd skolmiljö utanför undervisningen. I detta ingår att rektor skapar förutsättningar för personalen att arbeta med tillgängligheten kopplat till trygg miljö i skolans utrymmen för alla elever, oberoende av könstillhörighet.
- Skolpersonalen behöver regelbundet synliggöra och kritiskt granska normer kring kön i den egna verksamheten, i syfte att skapa en jämställd och trygg skolmiljö. Detta kan till exempel innebära att personalen diskuterar och reflekterar över sina egna föreställningar om kön i relation till skolans värdegrund, att personalen diskuterar hur normer och förväntningar gällande kön kommer till uttryck i

bemötande av elever och elevers bemötande av varandra, och att personalen diskuterar hur normer och förväntningar kring kön påverkar elevernas trygghet på skolan. I detta ingår också att rektor ger förutsättningar för sådana diskussioner.

**På Skolinspektionens vägnar**

**X Cecilia Kjellman**

---

Enhetschef

Signerat av: Cecilia Kjellman

**X Ulrika Bohlin**

---

Föredragande

Signerat av: Ulrika Bohlin

I ärendets handläggning har även Anna Johansson, Anna Sundman Marknäs och Yrsa Alm Holmkvist deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/tematisk-kvalitetsgranskning-av-grundskolors-arbete-med-jamstallldhet/>

## Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

---

Långaröds skola är belägen i Hörby kommun och erbjuder undervisning i förskoleklass samt årskurs 1-6. Skolan ligger cirka 15 kilometer sydost om centrala Hörby. Skolan leds av en rektor som varit ansvarig på skolan sedan januari 2019. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök har skolan 82 elever i årskurserna 1-6. Skolinspektionens granskning riktas mot årskurserna 1-3

## Bilaga 2: Rättslig reglering med mera

---

### 1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I förarbetena till skollagen förtydligas att skolan ska ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa (Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221). Vidare framhålls att det, för att förmedla och förankra de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar, måste finnas kunskap hos såväl lärare och annan personal som hos elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas (Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 221 och s. 634).

### 1 kap. 5 § skollagen

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och motverka all form av kränkande behandling.<sup>1</sup>

### 2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

### 2 kap. 25 § skollagen

För eleverna i bland annat förskoleklassen och grundskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

I förarbetena till skollagen förtydligas att de mer generellt inriktade uppgifterna där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som exempelvis arbetet mot kränkande behandling samt undervisningen om jämställdhet och sex och samlevnad. Elevhälsan har också ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (Prop. (2009/10:165), Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 276).

### 4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

---

<sup>1</sup> Se även 6 kap. 6-10 §§ skollagen.

#### **4 kap. 4 § skollagen**

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs.

#### **4 kap. 5 § skollagen**

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

#### **5 kap. 3 § skollagen**

Utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I förarbetena till skollagen framhålls att det förebyggande arbetet är centralt vid skapandet av en trygg skolmiljö för alla elever samt att det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där de grundläggande demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna kommer till uttryck i praktisk handling (Prop. 2009/10:165, Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 320).

#### **Läroplanen för grundskolan (SKOLFS 2010:37),<sup>2</sup> 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, En likvärdig utbildning**

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla.

Skolan ska aktivt och medvetet främja elevers lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans, samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.

#### **Läroplanen för grundskolan (SKOLFS 2010:37) , 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Skolans uppdrag**

Skolan ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla människor, oberoende av könstillhörighet. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

---

<sup>2</sup> Skolans jämställdhetsuppdrag har förtydligats genom revideringar i läroplanen som trädde i kraft den 1 juli 2018 (SKOLFS 2018:8).

**Läroplanen för grundskolan (SKOLFS 2010:37), 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar**

Skolans mål är att varje elev

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för diskriminering, förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,

Alla som arbetar i skolan ska bland annat

- i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor,
- i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet,
- aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper,

Läraren ska bland annat

- klargöra och med eleverna diskutera det svenska samhällets värdegrund och dess konsekvenser för det personliga handlandet,
- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter, samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor,
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet,
- öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem,
- uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling,
- tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen,
- samarbeta med hemmen i elevernas fostran och därvid klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete,

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att

- utbildningen och undervisningen organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet,
- i undervisningen i olika ämnen integrera ämnesövergripande kunskapsområden, exempelvis, jämställdhet och sex och samlevnad,
- personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen,
- skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen

**Skolverkets allmänna råd om Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet (s. 11-12, 27), (SKOLFS 2012:98.)**

I kommentar till Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet framhålls att syftet med kvalitetsarbetet är att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Det finns dock inget som hindrar att man inom kvalitetsarbetet även formulerar och följer upp egna mål (de får dock inte strida mot de nationella målen). Ytterst handlar det om att alla barn och elever ska erbjudas en likvärdig utbildning av hög kvalitet oberoende av bland annat kön. Vidare framhålls att kontinuerlig uppföljning innebär att fortlöpande samla in saklig information - vilken kan vara både kvantitativ och kvalitativ - om verksamhetens förutsättningar, genomförande och resultat.

## Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

---

**Utvecklingsområde 1:** Rektor behöver utveckla ett långsiktigt jämställdhetsarbete som utgår från de behov skolan identifierar. Arbetet behöver omfatta hela skolans organisation samt integreras och synliggöras i skolans ordinarie arbetsprocesser kring trygghet och värdegrund. I detta ingår att kartlägga och följa upp jämställdhetsaspekter med koppling till en trygg skolmiljö. Rektor ska därefter, utifrån en analys av det som framkommer i kartläggningen och uppföljningen, besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

**Utvecklingsområde 2:** Skolpersonalen behöver arbeta aktivt för att alla elever ska ges en jämställd skolmiljö utanför undervisningen. I detta ingår att rektor skapar förutsättningar för personalen att arbeta med tillgängligheten kopplat till trygg miljö i skolans utrymmen för alla elever, oberoende av könstillhörighet.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

**Utvecklingsområde 3:** Skolpersonalen behöver regelbundet synliggöra och kritiskt granska normer kring kön i den egna verksamheten, i syfte att skapa en

jämställd och trygg skolmiljö. Detta kan till exempel innebära att personalen diskuterar och reflekterar över sina egna föreställningar om kön i relation till skolans värdegrund, att personalen diskuterar hur normer och förväntningar gällande kön kommer till uttryck i bemötande av elever och elevers bemötande av varandra, och att personalen diskuterar hur normer och förväntningar kring kön påverkar elevernas trygghet på skolan. I detta ingår också att rektor ger förutsättningar för sådana diskussioner.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: